

SELETUSKIRI

Eesti seisukohad Euroopa Liidu 2030. aasta järgse energiatõhususe õigusraamistiku avaliku konsultatsiooni kohta

Kokkuvõte

Euroopa Komisjon on läbi viimas avalikku konsultatsiooni energiatõhususe järgmise kümnendi ehk 2030. aasta järgse raamistikku koostamiseks, et viia olemasolevad energiatõhususe direktiivi (EL) 2023/1791 meetmed kooskõlla Euroopa kliimamääruse all võetud 2040. aasta kliimaeesmärgiga vähendada kasvuhoonegaaside netoheidet 90% võrreldes 1990. aastaga. Tagasisidet palutakse direktiivi senise rakendamise kohta, võimalike lisameetmete vajaduse ning halduskoormuse kohta. Kuigi antud avalik konsultatsioon ei käsitle eraldi hoonete energiatõhususe direktiivi (EL) 2024/1275, võtab Eesti seisukoha ka hoonete energiatõhususe direktiivi kestliku liikuvuse nõuete kohta.

Seoses **energiatõhususe direktiivi (EL) 2023/1791** uuendamisega on Eesti seisukohal, et EL tasandi siduv energiatõhususe eesmärk ühes riiklike panustega peab säilima ka 2030. aasta järgselt, kuid peame vajalikuks täiendavaid paindlikkusi, mis võtaks arvesse kohalikke olusid. Samuti peame vajalikult energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtte täpsustamist. Leiame ka, et riiklike panuste määramisel tuleb arvestada võimalusega rajada uusi puhtal energial põhinevaid, kuid energiamahukaid ettevõtteid.

Eesti ei toeta energiatõhususkohustuste süsteemide ega valgete sertifikaatide kohustuslikku rakendamist. Peame vajalikuks, et 2030. aasta järgne raamistik keskenduks jätkuvalt peamiselt avaliku sektori hoonetele, kütte- ja jahutussektorile, energiasüsteemidele ja tööstusele. Peame samuti vajalikuks, et auditeerimis- ja energiajuhtimissüsteemide kohustused kehtiksid eelkõige suurima energiasäästu potentsiaaliga ettevõtetele autonoomsuse põhimõttel. Oluline on kooskõla erinevate aruandluskohustustega, sh ESG aruandlusega. Teeme samuti ettepaneku korrigeerida regulaarselt avaliku sektori rekonstrueerimiskohustuse baastaset ning tagada parem kooskõla energiatõhususe direktiivist ja hoonete energiatõhususe direktiivist tulenevate mitteleuhoonete energiatõhususe miinimumstandardite (MEPS) vahel.

Samuti on Eestile oluline, et 2030. aasta järgselt säiliks energiatõhususe direktiivis riigikaitseliste objektide, julgeolekuga seotud taristu ning riigi toimepidevuseks oluliste teenuste suhtes kehtivad erandid. Peame samuti vajalikuks, et kütte ja jahutuse valdkonna energiatõhususe võimaldaks jätkuvalt kasutada biomassi kaugküttes ning arvestaks, et soojusmajanduse elektrifitseerimine on pikaajaline ja kulukas protsess.

Seoses **hoonete energiatõhususe direktiiviga (EL) 2024/1275** on Eesti seisukohal, et säilitada tuleks seni kehtinud erandid, mis võtavad arvesse kestliku liikuvuse taristu rajamise majanduslikku mõistlikku teostatavust ja kohalikke olusid. Laadimistaristu rajamise ja eelkaabelduse paigaldamise nõuete rakendamisel tuleb lähtuda kulutõhususe põhimõttest ning võimaldada samaväärsuse põhimõtte rakendamist. Samuti peame vajalikuks tagada paindlikkus jalgrattaparkimiskohtade rajamisel.

Ülevaade ja eesmärk

Euroopa Komisjon on läbi viimas avalikku konsultatsiooni energiatõhususe järgmise kümnendi ehk 2030. aasta järgse raamistiku koostamiseks. Konsultatsiooni järel muudetakse energiatõhususe direktiivi (EL) 2023/1791 ning laiemaks eesmärgiks on viia olemasolevad meetmed kooskõlla Euroopa kliimamääruse all võetud 2040. aasta kliimaeesmärgiga vähendada kasvuhoonegaaside netoheidet 90% võrreldes 1990. aastaga. Konsultatsiooni raames ei käsitle komisjon hoonete energiatõhususe direktiivi (EL) 2024/1275 eesmärke ja nõudeid, kuid puutumus on siiski läbi avaliku sektori hoonete renoveerimiskohustuse ning üldise käsitle, st kuidas hooned aitavad kaasa kumulatiivse energiasäästu saamisele. Kuigi hoonete energiatõhususe direktiiv (EPBD) on väljaspool konsultatsiooni skoopi, võtab Eesti seisukoha seoses kestliku liikuvuse nõuetega, täpsemalt laadimistaristu ja jalgrattaparklate majandusliku mõistlikkusega. Seonduvad selgitused ning mõjuhindangud on vastava seisukoha (9. seisukoht) all.

Energiatõhususe direktiivi uuendamise avaliku konsultatsiooni raames palutakse avalikkuselt tagasisidet direktiivi praeguse rakendamise ja mõju, sh võimalike probleemide, ning lisanduvate meetmete võtmise vajaduse kohta. Teisalt soovitakse kindlaks teha, kas 2040. aastaks seatud eesmärkide saavutamiseks peab EL võtma täiendavaid meetmeid energiatõhususe vallas. Samuti uuritakse energiatõhususe eesmärkide rakendamise halduskoormuse kohta. Konkreetseid uusi 2030. aasta järgseid energiatõhususe sihttasemeid ning mõõdikuid, eesmärke ja kohustusi avaliku konsultatsiooni raames veel ei esitata.

Komisjoni hinnangul on 2040. aasta kliimaeesmärgi kulutõhusaks saavutamiseks vaja oluliselt muuta energiatõhususe valdkonda ja lõimida see süstemaatiliselt kõikidesse sektoritesse ning kuigi viimastel aastatel on energiatõhususe valdkonnas tehtud mõningaid edusamme, on vaja enam kulutõhusaid meetmeid, et suurendada Euroopa konkurentsivõimet ja energiajulgeolekut, vähendada sõltuvust imporditud fossiilkütustest ning saavutada 2040. aasta kliimaeesmärk ja 2050. aasta kliimanetraalsuseeesmärk. Komisjoni hinnangul nõuab energiatõhususe kulutõhus ja kiire tõstmine, energiasüsteemi lõimimine ja elektrifitseerimine kooskõlastatud ja koordineeritud lähenemist ning eeskirju EL-ülel, vältimaks killustumist, kiirendamaks kasvuhoonegaaside vähendamist ja varustuskindluse tugevdamist. Energiatõhususe edendamine liiduülese õigusraamistiku kaudu toetab ka siseturu ühtsust ning aitab tagada investeerimiskindluse. Ühine energiatõhususraamistik annab strateegilise suuna, kuid jätab liikmesriikidele õiguse määrata kindlaks poliitika ja meetmed, mis aitavad kaasa siseriiklike ja ELi eesmärkide saavutamisele, austades riikide pädevust oma energiasüsteemide ja poliitikavalikute osas.

Seniste energiatõhususe eesmärkide ellu viimise struktuursete probleemidena nähakse õigusnormide mittetäielikku täitmist, rahastamise killustatust, erainvesteeringute kaasamise raskusi, „energiatõhusus esimesena“ põhimõtte rakendamise puudulikkust jne. Samuti tuuakse välja andmekeskuste sektori laienemine ning lisameetmete vajadus.

Algatus tugineb taskukohase energia tegevuskavale ning toetab konkurentsivõime kompassi, Euroopa võrgupaketi, puhta tööstuse kokkuleppe ja 2040. aasta kliimamääruse eesmärgi. Uuendatud õigusraamistiku väljatöötamisel arvestatakse ka teiste käimasolevate ja kavandatavate ELi kliima- ja energiaalgatustega, sealhulgas juhtimismääruse läbivaatamise, 2030. aasta järgsete liikmesriikide kliimaeesmärkide ja paindlikkusmeetmete, ajakohastatud taastuvenergiaraamistiku, ELi heitkogustega kauplemise süsteemi (ETS) ning muude asjakohaste energiapoliitika meetmete ja tugivahenditega.

Koostajad

Seletuskirja koostasid Kliimaministeeriumi ringmajanduse osakonna energia- ja ressursitõhususe valdkonna juht Riina Tamm (riina.tamm@kliimaministeerium.ee), energeetikaosakonna soojus- ja jahutusmajanduse ekspert Aleks Mark (aleks.mark@kliimaministeerium.ee), ehituse ja elukeskkonna osakonna keskkonnasäästliku ehituse valdkonnajuht Hannamary Seli (hannamary.seli@kliimaministeerium.ee) ja välissuhete osakonna nõunik Rahel Kelus (rahel.kelus@kliimaministeerium.ee). Valdkonna eest vastutab elukeskkonna ja ringmajanduse asekancler Ivo Jaanisoo (ivo.jaanisoo@kliimaministeerium.ee).

Avalikule konsultatsioonile vastamise üldpõhimõtted

Avaliku konsultatsiooni küsimustele vastamisel on lähtutud järgnevatest riiklikest arengukavadest, raamdokumentidest ja Vabariigi Valitsuse seisukohtadest:

- Eesti Euroopa Liidu poliitika prioriteedid aastateks 2025–2027;
- Strateegia „Eesti 2035“, mis on Riigikogu poolt vastu võetud 12. mail 2021;
- „Kliimapoliitika põhialused aastani 2050“¹, mis on Riigikogu poolt vastu võetud 5. aprillil 2017;
- „Energiamajanduse arengukava 2035“², mis kiideti heaks Vabariigi Valitsuse 8. jaanuar 2026 istungil.
- „Riiklik energia- ja kliimakava 2030“³, mille ajakohastatud versioon kiideti heaks Vabariigi Valitsuse 5. mai 2025 istungil;
- Eesti seisukohad uuendatud Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi kohta, milles käsitletakse energiatõhusust⁴, mis kiideti heaks Vabariigi Valitsuse 9. detsembri 2021 istungil;
- Eesti seisukohad Eesti seisukohad Euroopa komisjoni teatise „Meie tuleviku kindlustamine. Euroopa 2040. aasta kliimaeesmärk ja tee kliimanetraalsuse saavutamiseni 2050. aastaks, ehitades üles kestliku, õiglase ja jõuka ühiskonna“ kohta, mis kinnitati Vabariigi Valitsuse 14. novembri 2024 istungil.

¹ [Kliimapoliitika põhialused aastani 2050–Riigi Teataja](#)

² [Energiamajanduse arengukava \(ENMAK\) | Kliimaministeerium](#)

³ [Riiklik energia- ja kliimakava | Kliimaministeerium](#)

⁴ [Toimikud - Riigikogu](#)

Taust

Kehtiv energiatõhususe direktiivi (EL) 2023/1791 jõustus 10. oktoobril 2023 ning direktiivi peamiste sätete riigisisesele õigusele ülevõtmise tähtaeg oli 11. oktoober 2025. Direktiiviga anti energiatõhususe esikohale seadmise põhimõttele esmakordselt õiguslik tähendus, mis tähendab, et energiatõhusust tuleb arvesse võtta asjakohastes poliitika- ja suuremates investeerimisotsustes nii energiasektoris kui ka muudes sektorites.

Kehtiva direktiivi keskne eesmärk on vähendada ELi lõppenergia tarbimist 2030. aastaks 11,7% võrreldes 2020. aasta võrdlusenaariumi prognoosiga. See tähendab, et 2030. aastal ei tohiks ELi primaarenergia tarbimine ületada 992,5 miljonit naftaekvivalenttonni ning lõppenergia tarbimine 763 miljonit naftaekvivalenttonni. Liikmesriigid peavad panustama ühise eesmärgi saavutamisse soovituslike riiklike panuste kaudu, mille kujundamisel võetakse arvesse muu hulgas energiamahukust, SKPd elaniku kohta, energiasäästu potentsiaali ja varasemaid pingutusi.

Direktiiv suurendab liikmesriikide iga-aastast energiasäästukohustust. Aastatel 2021-2023 tuli saavutada uut iga-aastast säästu vähemalt 0,8% lõppenergia tarbimisest; aastatel 2024-2025 on vastav määr 1,3%, aastatel 2026-2027 1,5% ning aastatel 2028–2030 1,9%. Lisaks näeb direktiiv ette, et vähemalt 1,9% suuruse iga-aastase uue energiasäästu saavutamist tuleb jätkata ka järgnevatel kümneaastastel kohustusperioodidel pärast 2030. aastat. Sääst peab olema kumulatiivne ehk ühel aastal saavutatud sääst peab püsima kogu kohustusperioodi lõpuni.

Eesti puhul tähendaks see praeguste arvestusloogikate jätkumisel hinnanguliselt ligikaudu 640 GWh uut energiasäästu aastas ning kokku umbes 35 TWh kumulatiivset energiasäästu perioodil 2031-2040, mis ületaks märkimisväärselt Eesti praegust 2021-2030 kohustust (21,28 TWh).

Lisaks üldisele tarbimis- ja säästukohustusele sisaldab kehtiv energiatõhususe raamistik ka sektoripõhiseid nõudeid. Avalikule sektorile on seatud eesmärk vähendada iga-aastaselt energiatarbimist 1,9%, samuti sätestas direktiiv nõude, et liikmesriigid peavad renoveerima aastas 3% oma keskvalitsuse hoonetest (ministeeriumid ja riigiasutused) vähemalt hoonete energiatõhususe miinimumnõuetele vastavaks ja kohustuse keskvalitsustele osta energiatõhusaid tooteid, hooneid ja sõidukeid. Lisaks nähakse ette haavatavate tarbijate ja sotsiaalelamute prioriseerimine energiasäästumeetmetes, ettevõtete energijuhtimissüsteemide ja energiaauditite kohustuste sidumine energiatarbimise mahuga, andmekeskuste energiatõhususe seire, kohalike kütte- ja jahutuskavade edendamine suuremates kohalikes omavalitsustes ning tõhusa kaugkütte ja -jahutuse arendamine.

Eesti energiatõhususe eesmärgid ja meetmed on koondatud riiklikku energia- ja kliimakavasse aastani 2030. Kava eesmärk on anda ülevaade sellest, milliste meetmetega Eesti kavandab ELi energia- ja kliimapolitiika eesmärkide täitmist. 2025. aastal ajakohastatud REKKi kohaselt peab Eesti energia lõpptarbimine 2030. aastani püsima kuni 29,419 TWh aastas ning üldine energiasäästukohustus perioodil 2021-2030 on kuni 21,28 TWh.

Statistikaameti 2024. aasta andmetel oli Eesti tegelik energia lõpptarbimine 119 131 TJ ehk ligikaudu 33,1 TWh, mis oli 10,9% suurem kui aasta varem. Taastuvenergia osakaal energia

summaarses lõpptarbimises oli 2024. aastal 42,2% ning energiasõltuvuse määr 4,6%. Need näitajad viitavad, et Eesti energiatõhususe eesmärkide täitmine sõltub lisaks üksikmeetmetele ka tarbimise üldisest arengust, majanduse struktuurist, transpordi elektrifitseerimisest, hoonete renoveerimise tempost ja fossiilkütuste kasutuse vähenemisest.

Kehtiv energiatõhususe direktiiv laiendab 3% rekonstrueerimise kohustuse kõigile avaliku sektori asutuste hoonetele alates 2026. aastast. Kohustus arvutatakse avaliku sektori omandis olevate üle 250 m² üldpõrandapinnast, sisekliima tagamisega ja alla C-klassi olevad hoonete pindalast. Esialgse mõjuhinna järgi on avaliku sektori asutuste kasutuses ligikaudu 3800 hoonet alla C-klassi, kogupõrandapinnaga umbes 6,55 mln m² ning 3% aastane rekonstrueerimismaht oleks ligikaudu 196 000 m².

Esialgse mõjude analüüsi kokkuvõte

EL 2030. aasta järgse energiatõhususe õigusraamistiku muutmisel avalduvad Eestis olulised mõjud energeetika, majanduse, regionaalarengu, sotsiaal-, riigirahanduse ja halduskorralduse valdkondades. Eesti hinnangul peab Euroopa Komisjon 2030. aasta järgse energiatõhususe raamistiku ettevalmistamisel koostama täiendava põhjaliku mõjuanalüüsi, mis käsitleb eelkõige eesmärkide kulutõhusust, halduskoormust, investeerimisvajadust ning energiasäästu ja kasvuhoonegaaside vähendamise eesmärkide omavahelist koostoimet.

Eesti peab oluliseks, et energiatõhususe eesmärkide kujundamisel võetaks senisest rohkem arvesse liikmesriikide eripärasid, energiakandjate erinevat mõju kliimaeesmärkidele, energiajulgeolekut, regionaalseid erisusi ning investeeringute kulutõhusust. Eesti hinnangul tuleb vältida olukorda, kus energiasäästu eesmärgid ja kasvuhoonegaaside vähendamise eesmärgid kujunevad omavahel osaliselt vastuoluliseks või tekitavad ebaproportsionaalseid kulusid võrreldes saavutatava kasuga.

Mõju elus- ja looduskeskkonnale

Mõju elu- ja looduskeskkonnale on üldjoontes positiivne. Energiatõhususe parandamine vähendab energiakasutust ning aitab kaasa kasvuhoonegaaside heite vähenemisele. Positiivne mõju avaldub eelkõige hoonefondi rekonstrueerimisel, energiasüsteemide tõhustamisel ning fossiilkütuste kasutamise vähenemisel.

Mõju majandusele

Mõju majandusele on üldiselt positiivne, kuid sõltub energiatõhususe eesmärkide kulutõhususest, rahastuse olemasolust ning rakendusmudelist. Energiasäästu ja hoonete rekonstrueerimisega seotud investeeringud toetavad ehitus-, projekteerimis-, tehnosüsteemide, energiaauditite ja energiateenuste sektorit ning loovad täiendavat majandusaktiivsust ja maksutulu.

Kehtiva energiatõhususe direktiivi kohaselt on Eesti üldine kumulatiivne energiasäästu kohustus perioodil 2021-2030 ligikaudu 21,3 TWh. Praegu kehtivate meetmete ja rahastusotsustega on sellest hinnanguliselt kaetud umbes 15,3 TWh, mistõttu on täiendavate

meetmetega vaja saavutada veel ligikaudu 6 TWh energiasäästu. Sõltuvalt meetmete valikust tähendab see hinnanguliselt 2,5-3 miljardi euro suurust täiendavat investeerimisvajadust.

Suurim investeerimisvajadus on seotud avaliku sektori hoonete rekonstrueerimise, elamufondi uuendamise, transpordi elektrifitseerimise, kaugkütte- ja elektrivõrkude arendamise ning energiasüsteemi paindlikkust toetavate lahendustega, sealhulgas energiasalvestuse, nõudluse juhtimise ja heitsoojuse kasutamisega. Avaliku sektori 3% rekonstrueerimiskohustuse täitmine tähendaks Eestis ligikaudu 196 000 m² hoonete rekonstrueerimist aastas ning investeeringuvajadust suurusjärgus 470 miljonit eurot aastas. Keskvalitsuse otsene investeerimisvajadus on hinnanguliselt umbes 100 miljonit eurot aastas. Eesti hinnangul tuleb selliste investeeringute mahtu juhtida tasakaalukalt, näiteks ehitussektori tööjõu ja spetsialistide võimekus on piiratud. Liiga kiire investeeringute kasv võib suurendada ehitus- ja tööjõukulusid, vähendada projektide kulutõhusust ning tekitada majanduses täiendavat inflatsioonisurvet.

Ettevõtete jaoks aitavad energiatõhususe investeeringud vähendada energiakulusid, parandada ressursitõhusust ja tugevdada pikaajalist konkurentsivõimet. Samas peab Eesti oluliseks, et energiatõhususe nõuete rakendamine ei tooks kaasa ebaproportsionaalset haldus- ega investeerimiskoormust (nt. üüripindade kohustuslik renoveerimine).

Energia hinnad ja maksud mõjutavad otseselt seda, kui kiiresti ja millises mahus energiasäästu saavutatakse ning kui tasuvad ja kuluefektiivsed on energiatõhususe investeeringud. Seetõttu peab energiamaksustamise raamistik olema paremini kooskõlas energiatõhususe eesmärkide ja teiste EL energia- ja kliimapolitiika instrumentidega.

Eesti hinnangul tuleb energiatõhususe eesmärkide saavutamisel rohkem keskenduda suurima süsteemse mõjuga lahendustele, sealhulgas heitsoojuse kasutamisele, energia salvestamisele, nõudluse juhtimisele, tööstuslikele soojuspumpadele ja energiasüsteemi paindlikkusele.

Oluline on ka andmekeskuste lõimimine energiasüsteemi. Kuigi andmekeskused suurendavad elektritarbimist ja võrguvõimsuste vajadust, on neil oluline heitsoojuse potentsiaal, mida saab kasutada kaugküttesüsteemides. Eesti hinnangul tuleks heitsoojuse kasutamise nõuded suunata eelkõige suurtele heitsoojuse allikatele, vältides ebaproportsionaalset koormust väikestele ettevõtjatele.

Mõju regionaalarengule

Mõju regionaalarengule võib olla positiivne, kui energiatõhususe eesmärgid on seotud kohalike vajadustega, regionaalse planeerimise ja energiajulgeolekuga. Rekonstrueeritud avaliku sektori asutuste hooned ja korrastatud elamufond aitavad säilitada kohalikke teenuseid ning parandada elukeskkonda ka väljaspool suuremaid tömbekeskusi. Seda eeldusel, et investeeringud realiseeritakse regionaalselt tasakaalustatud moel ja jõukohases tempos ning energiasäästukohustuse täitmine ei tule olulisel määral muude põhiülesannete täitmiseks vajalike vahendite arvelt.

Eesti vaates on oluline, et energiatõhususe raamistik ei piiraks kohalikel biomassiressurssidel põhinevate väikeste ja keskmiste kaugküttevõrkude arengut piirkondades, kus elektrifitseerimine ei pruugi olla realistlik või kulutõhus alternatiiv.

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele, kuludele ja tuludele

Avaliku sektori energiatõhususe kohustused avaldavad olulist mõju riigi- ja kohalike omavalitsuste korraldusele, investeerimisvajadusele ning halduskoormusele. Senine kogemus näitab, et avaliku sektori hoonete rekonstrueerimise kohustuste täitmine on keeruline ning nõuab märkimisväärset rahastust, tehnilist võimekust ja ka andmehaldust.

Täielik rekonstrueerimine ei pruugi reaalsuses alati olla kõige kulutõhusam viis energiasäästu saavutamiseks. Suuremahulised rekonstrueerimisprojektid nõuavad märkimisväärseid alginvesteeringuid, mistõttu väheneb sama eelarve juures tegelikkuses rekonstrueeritavate hoonete arv. Mõõdukad energiasäästumeetmed suuremas hulgas hoonetes võivad teatud juhtudel anda suurema koguenergiasäästu väiksema kuluga. Näiteks võib energiatõhususe raamistik soosida väga suure investeeringumahuga täisrekonstrueerimisi üksikobjektidel, kuigi sama ressursi eest oleks võimalik saavutada suurem koguenergiasääst või kasvuhoonegaaside vähenemine suuremas hulgas hoonetes või energiasüsteemi tasandil.

Energiatõhususe direktiivist tulenev avaliku sektorite hoonete 3% rekonstrueerimise kohustus tähendab investeeringute vajadust suurusjärgus 470 miljonit eurot aastas. Samal ajal rakendub ka avaliku sektori asutustele hoonete energiatõhususe direktiivist tulenev nõue viia kõige kehvemad mitte-eluhooned aastaks 2033 vähemalt E-energiaklassi. Avaliku sektori asutustel on u. 2 mlj m², mis on alla E-klassi hetkel. Selle investeeringu vajadus on 196 mln eurot kokku.

Eri direktiividest tulenevad nõuded teevad avaliku sektori asutuste kinnisvara planeerimise keerukaks, ehk millised hooned on mõistlik renoveerida C-klassi ja millised ainult E-klassi, võttes arvesse näiteks hoonete tühjenemist, teenuste muutumist jt. mõjusid. Läbi hoonete renoveerimise on mõjud ka kohalikele kaugküttesüsteemidele.

Avaliku sektori energiatõhususe kohustused avaldavad olulist mõju riigi- ja kohalike omavalitsuste investeerimisvajadusele, kinnisvara planeerimisele ning halduskoormusele. Senine kogemus näitab, et avaliku sektori hoonete rekonstrueerimine nõuab väga suuri investeeringuid, pikaajalist planeerimist ning tehnilise võimekuse olemasolu nii projekteerimises, ehituses kui andmehalduses.

Kehtiva energiatõhususe direktiivi kohaselt tuleb Eestis rekonstrueerida ligikaudu 196 000 m² avaliku sektori hooneid aastas. Esialgsete hinnangute järgi tähendaks see investeeringuvajadust suurusjärgus 470 miljonit eurot aastas, sh. keskvalitsusel u. 100 miljonit eurot aastas. Püsikulude hinnanguline kokkuhoid 2030 oleks kuni 12,2 miljonit eurot aastas (sõltuvalt säästust).

Samal ajal tuleb avaliku sektori hoonete puhul täita ka hoonete energiatõhususe direktiivist tulenevad mittelehoonete energiatõhususe miinimumstandardid (MEPS⁵). Hinnanguliselt on avaliku sektori kasutuses ligikaudu 2 miljonit m² hooneid, mille energiatõhusus jääb alla E-klassi. Püsikulude hinnanguline kokkuhoid oleks kuni 23,9 miljonit eurot aastas.

Senine praktika, sealhulgas RKAS-i kogemus, näitab, et oluline osa energiasäästust saavutatakse lisaks hoonete täielikule rekonstrueerimisele ka tehnosüsteemide uuendamise,

⁵ Kõik mitte-eluhooned peavad saavutama aastaks 2033 vähemalt E-energiaklassi.

automaatika, energiajuhtimise ja hoonete kasutuse optimeerimise kaudu. Täielik rekonstrueerimine ei pruugi alati olla kõige kulutõhusam lahendus, kuna väga suure investeeringumahu tõttu väheneb sama eelarve juures rekonstrueeritavate hoonete arv. Piiratud eelarve tingimustes võivad mõõdukamad energiasäästumeetmed suuremas hulgas hoonetes anda suurema koguenergiesäästu ja väiksema kuluga.

Õppetunnina on oluline välja tuua ka vajadus siduda energiatõhususe eesmärgid paremini kinnisvara pikaajalise kasutusvajaduse, demograafiliste muutuste ja kohalike energiasüsteemidega. Kõiki hooneid ei ole otstarbekas rekonstrueerida samale tasemele, eriti piirkondades, kus hoonete kasutus väheneb või teenuste vajadus muutub. Samuti mõjutavad hoonete rekonstrueerimine ja energiatarbimise vähenemine kohalike kaugküttesüsteemide toimimist ja soojuse hinda.

Mõju riigi julgeolekule ja välissuhtlusele

Mõju riigi julgeolekule on üldiselt positiivne. Energiatõhusus vähendab sõltuvust imporditavatest fossiilkütustest ning toetab energiapoliitikat ja varustuskindlust. Samuti aitab energiatõhusam energiasüsteem vähendada tiputarbimist ning võrgu koormust.

Eesti peab oluliseks, et energiatõhususe poliitika ei vähendaks kriitilise taristu toimepidevust ega piiraks kohalike energialahenduste kasutamist piirkondades, kus alternatiivid puuduvad või ei ole kulutõhusad.

Mõju riigirahandusele

Mõju riigirahandusele võib olla märkimisväärne, kuna energiatõhususe eesmärkide täitmine eeldab suuri investeeringuid avalikus sektoris, hoonefondis, transpordis, tööstuses ja energiasüsteemides. Suurim investeerimisvajadus on seotud avaliku sektori hoonete rekonstrueerimise, elamufondi uuendamise, transpordi elektrifitseerimise, kaugkütte- ja elektrivõrkude arendamise ning energiasüsteemi paindlikkust toetavate lahendustega, sealhulgas energiasalvestuse, nõudluse juhtimise ja heitsoojuse kasutamisega.

2030 eesmärkidest on meil hetkel puudu 6 TWh eest energiatõhususe meetmeid, mille investeeringu vajadus on 2-3.5 miljardit.

Hetkel kehtiv direktiiv näeb ette, kui eesmäärke ei muudeta siis tuleb jätkata sama sammuga, mis täna ehk iga aasta tuleb täiendavalt investeerida energiatõhususe meetmetesse, mis annavad säästu ligikaudu 640 GWh. Näiteks mootorsõiduki maks andis kumulatiivset säästu 800 GWh/a.

Eesti senine kogemus näitab, et energiasäästu saavutamisel on kõige suurema mõjuga olnud maksupoliitika, investeeringutoetused ja suuremahulised investeeringud. Seetõttu sõltub eesmärkide täitmine otseselt nii avaliku kui erasektori investeerimisvõimekusest.

Avaliku sektori jaoks tähendab energiatõhususe raamistik täiendavat survet riigieelarvele olukorras, kus samaaegselt kasvavad kaitsekulud ning investeerimisvajadus transpordi- ja energiataristusse. Eesti hinnangul tuleb 2030. aasta järgses raamistikus rohkem arvestada

liikmesriikide tegelikku investeerimisvõimekust, eelarvereegleid ja avaliku sektori laenuvõimekust.

Oluline on, et EL energiasäästu- ja kliimaeesmärke kavandatakse koos taastuvenergia-, puhta energia- ja kliimaeesmärkidega, kuna praktikas kasutatakse nende saavutamiseks sageli samu meetmeid. Tuleb vältida olukorda, kus erinevad EL õigusaktid annavad vastuolulisi investeerimissignaale või suunavad vahendeid lahendustesse, mille mõju kogu energiasäästule on väiksem. Näiteks avaliku sektori hoonete renoveerimine C-klassi (3% täitmise nõue) või siis keskenduda algul kõige kehvematele ja tuua kõik korraga E-klassi (hoonete energiatõhususe MEPS-ide nõue).

Näiteks näitab Eesti analüüs, et piiratud eelarve tingimustes on mõistlikum hoonete tehnosüsteemide uuendamine rohkemates hoonetes kui üksikute hoonete oluline rekonstrueerimine, seejuures koguennergiasääst ja kulutõhusus on suurem.

Eesti seisukohad ja –nende põhjendused

- 1. Eesti toetab 2030. aasta järgses raamistikus Euroopa Liidu tasandi siduva energiatõhususe eesmärgi säilitamist koos riiklike panustega. Samas peab Eesti vajalikuks eesmärkide saavutamisel suuremat paindlikkust, mis arvestaks liikmesriikide erinevaid energiasüsteeme, majanduse ülesehitust, reaalselt investeerimisvõimekust ja tasuvusaegu. Peame vajalikuks energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtte täpsustamist energiataristu, võrguarenduse, transpordi, tööstuse ja julgeolekuga seotud investeeringute puhul. Energiatõhususe riikliku panuse määramisel tuleb arvestada võimalusega rajada uusi puhtal energial põhinevaid, kuid energiamahukaid ettevõtteid.**

Selgitus: Eesti toetab energiatõhususe eesmärke kui olulist osa Euroopa energiajulgeoleku, konkurentsivõime ja kliimaeesmärkide saavutamisel. Samas on liikmesriikide energiasüsteemid, kliimatingimused, hoonefond ja investeerimisvõimekus väga erinevad. Seetõttu peab liikmesriikidele jääma paindlikkus valida eesmärkide saavutamiseks kõige sobivamad ja kulutõhusamad lahendused.

Eesti peab oluliseks:

- säilitada EL tasandi siduv energiatõhususe eesmärk koos riiklike panustega;
- võimaldada energiatõhususe eesmärkide ja riiklike panuste täitmisel arvestada erinevaid tehnoloogilisi ja sektoripõhiseid lahendusi, sealhulgas heitsoojuse kasutamist, energiasalvestust, tarbimise juhtimist ja tõhusat kaugkütet;
- hinnata energiatõhusust rohkem süsteemse mõju kaudu, arvestades elektrifitseerimist, fossiilkütuste kasutamise vähenemist ja energiasüsteemi töökindlust;
- arvestada eesmärkide kujundamisel liikmesriikide investeerimisvõimekust ning avaliku ja erasektori rahastamisvõimalusi.

Eesti hinnangul vajab energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtte rakendamine täiendavat täpsustamist. Mitmes valdkonnas puuduvad jätkuvalt selged ja võrreldavad meetodikad

põhimõtte praktiliseks rakendamiseks. See puudutab eelkõige energiataristu, võrguarenduse, transpordi, tööstuse ja julgeolekuga seotud investeeringuid. Põhimõtte rakendamine peab olema praktiline, proportsionaalne ja põhinema Euroopa Komisjoni selgetel juhistel ning see ei tohi põhjustada põhjendamatuid viivitusi strateegiliselt oluliste investeeringute tegemisel.

Pärast 2030. aastat tuleks energiatõhususe eesmärkide täitmist hinnata rohkem energiatarbimise, energiamahukuse ja süsteemse mõju kaudu. Eesmärke tuleb kavandada koos taastuvenergia-, puhta energia- ja kliimaeesmärkidega, kuna praktikas kasutatakse nende saavutamiseks sageli samu meetmeid.

Energiatõhususe raamistik peab käsitlema energiasüsteemi tervikuna. Energiatõhusus, hoonete renoveerimine, süsteemi paindlikkus ja heitsoojuse kasutamine aitavad vähendada energianõudlust, energiasüsteemi kogukulusid ning vajadust täiendavate võrgu- ja tootmisinvesteeringute järele.

Oluline on arvestada ka võimalusega rajada uusi puhtal energial põhinevaid, kuid energiamahukaid ettevõtteid. Energiasäästu eesmärgid ei tohiks takistada majanduse arengut olukorras, kus lõppenergia tarbimise kasvuga kaasneb fossiilkütuste kasutamise ja kasvuhoonegaaside heite vähenemine.

2. Eesti ei toeta energiatõhususkohustuste süsteemide ega valgete sertifikaatide kohustuslikku rakendamist kõikides liikmesriikides ning peab vajalikuks säilitada liikmesriikidele võimalus energiasäästukohustuse täitmise mehhanisme ise valida.

Selgitus: Eesti hinnangul peab energiasäästukohustuse süsteem olema proportsionaalne liikmesriigi turumahu, majanduse ülesehituse ja haldusvõimekusega. Eesti ei ole täna energiatõhususkohustuse süsteemi rakendanud, sest meie majanduses domineerivad eelkõige VKEd. Valgete sertifikaatide süsteemi kohustuslik rakendamine võib kaasa tuua ebamõistliku halduskoormuse ja kõrged tehingukulud, kui samas on tegeliku kasu energiasäästu saavutamisele piiratud.

Valge sertifikaadi süsteem on energiatõhususkohustuse mehhanism, kus energiaettevõtjad (nt Eesti Energia või Utilitas) või muud kohustatud osapooled peavad saavutama või tõendama kindla koguse energiasäästu ja nad nn. ostavad kokku turult energiasäästu tõendeid ehk „valgeid sertifikaate“ (nt. korterelamu renoveerimine või ettevõtte investeering uutesse tõhusamatesse seadmetesse). Selle rakendamine on teistes liikmesriikides võtnud 2-3 aastat, ning eeldab väga tugevat meetmete sertifitseerimise süsteemi loomust.

Eesti peab oluliseks:

- säilitada liikmesriikidele paindlikkus energiasäästukohustuse täitmise mehhanismide valikul;
- võimaldada kasutada alternatiivseid meetmeid, sealhulgas toetusi, finantsinstrumente, maksumeetmeid ja regulatiivseid lahendusi;

- hinnata energiasäästukohustuse süsteemide puhul rohkem nende tegelikku kulutõhusust ja administratiivset mõju.

Keerukad sertifikaadi- või kauplemissüsteemid ei sobi ühtviisi kõikidele liikmesriikidele ning kumulatiivse energiasäästu saavutamisel tuleb arvestada riikide kohati väga erinevate oludega, seda nii turu ja energiasüsteemi kui ka haldusvõimekuse poolelt.

- 3. Eesti peab vajalikuks, et 2030. aasta järgne energiatõhususe raamistik keskenduks jätkuvalt energiatõhususe direktiivis juba käsitletud peamistele valdkondadele ehk avaliku sektori hooned, kütte- ja jahutussektor, energiasüsteemid ning tööstus. Eesti ei toeta täiendavate transpordispetsiifiliste energiatõhususe eesmärkide seadmist energiatõhususe direktiivi raames pärast 2030. aastat. Liikmesriikidele peab jääma paindlikkus valida, millistes sektorites energiasäästu kõige kulutõhusamalt saavutatakse.**

Selgitus: Eesti hinnangul tuleb energiatõhususe raamistikus keskenduda sektoritele, kus energiasäästu potentsiaal ja süsteemne mõju on kõige suuremad. Eestis on selleks eelkõige hooned, küte ja jahutus, energiasüsteem ning suure energiatarbimisega tööstus.

Energiatõhususe vaatest on Eestis olulised ning suure potentsiaaliga valdkonnad:

- hoonete renoveerimine ja energiatõhususe parandamine;
- heitsoojuse kasutamine ja lokaalsete kütelahenduste arendamine;
- energiasüsteemi paindlikkus, energiasalvestus ja tarbimise juhtimine;
- tööstuse energiatõhusus;
- andmekeskuste parem lõimimine energiasüsteemi.

Transpordisektor on võtmetähtsusega EL kliima- ja energiapoliitika eesmärkide saavutamisel, kuid antud valdkonda reguleerivad mitmed teised EL õigusaktid ja laiemad raamistikud, sh mõjutavad antud valdkonda näiteks elektrifitseerimise ja alternatiivkütustega seotud poliitikad ja eesmärgid, üldisem maksupoliitika, piiriülene konkurents ja transporditaristu tehnoloogilised arengud. Seetõttu ei pea Eesti põhjendatuks eraldi transpordispetsiifiliste energiatõhususe eesmärkide seadmist energiatõhususe direktiivi kaudu.

Liikmesriikidele peab jääma paindlikkus valida, milliste sektorite ja meetmete kaudu kumulatiivse energiasäästu eesmärgi saavutatakse.

- 4. Eesti peab vajalikuks, et 2030. aasta järgne energiatõhususe rahastamisraamistik põhineks toetuste, finantsinstrumentide, tehnilise abi ja erasektori kapitali kombineeritud kasutamisel ning arvestaks liikmesriikide erinevat turu arengutaset, investeerimisvõimekust ja tasuvusaegu.**

Selgitus: Eesti hinnangul ei ole pikaajaliselt jätkusuutlik tugineda energiatõhususe eesmärkide saavutamisel ainult toetuspõhisele mudelile (nt renoveerimistoetused kortermajadele,

ressursitõhususe toetus ettevõtetele). Samas ei ole võimalik rakendada kogu Euroopa Liidus ühtset rahastusmudelit, kuna liikmesriikide finantsturud, energiasüsteemid ja investeerimisvõimekus on erinevad.

Eesti peab oluliseks:

- kombineerida energiatõhususe toetused, finantsinstrumendid, tehniline abi ja projektide ettevalmistamise tugi;
- tugevdada avaliku ja erasektori koostööd ning riskijagamise mehhanisme energiatõhususe investeringute rahastamisel;
- suurendada energiatõhususlaenude, garantiide ja segarahastuse lahenduste kättesaadavust;
- toetada energiateenuste ja energiatõhususlepingute (EPC/ESCO) arengut, arvestades siiski liikmesriikide turu suurust ja arengutaset;
- tagada suurem paindlikkus energiatõhususe investeringute bilansikäsitluses ja avaliku sektori investeerimisreeglites;
- lihtsustada kestlikkusaruandluse, taksonoomia ja energiatõhususe investeringutega seotud nõudeid.

Eesti hinnangul tuleb energiatõhususe investeringuid käsitleda pikaajalist energiajulgeolekut, konkurentsivõimet ja majanduslikku vastupidavust toetavate investeringutena.

Eesti kogemus näitab, et energiatõhususe rahastamise vajadused ja turutõrked erinevad valdkonniti märkimisväärselt. Näiteks korterelamute sektoris on Eestis pangalaenude kättesaadavus üsna hea ning peamine vajadus on seotud toetuste, tehnilise abi ja projektide ettevalmistamisega. Samas on energiateenuste ja EPC/ESCO mudelite areng olnud piiratud eelkõige väikse turumahu, kõrgete tehingukulude, keerukate lepingumudelite ning rahastamise ja riskijaotusega seotud takistuste tõttu. Avalikus sektoris lisanduvad sellele täiendavalt eelarve-, hanke- ja finantsreeglitest tulenevad piirangud.

- 5. Eesti peab vajalikuks, et ettevõtete energiaauditite ja energiajuhtimissüsteemide kohustused kehtiksid eelkõige ettevõtetele, mille energiatarbimine ja energiasäästu potentsiaal on kõige suuremad. Kohustused tuleb kehtestada autonoomsete ettevõtete põhimõttel. Uued kohustused peavad vähendama ettevõtete halduskoormust ja olema kooskõlas erinevate aruandluskohustustega, sh keskkonnanalaste, sotsiaalsete ja juhtimisega seotud tegurite (ESG) aruandlusega.**

Selgitus: Eesti toetab ettevõtete energiatõhususe parandamist ning energiaauditite ja energiajuhtimissüsteemide rakendamist eelkõige ettevõtetes, kus energiatarbimine ja energiasäästu potentsiaal on kõige suuremad (nt tööstus ja kinnisvarahaldus).

Eesti peab oluliseks:

- säilitada energiatarbimisel põhinev lähenemine ettevõtete kohustuste määramisel;
- arvestada rohkem sektori eripära ja tegelikku energiasäästu potentsiaali;
- rakendada kohustusi eelkõige autonoomsete ettevõtete põhimõttel seni, kuni puudub toimiv ja usaldusväärne liikmesriikide ülene andmevahetus partner- ja sidusettevõtete seoste (sh energiaandmete) kontrollimiseks;
- vältida väiksematele või madala energiatarbimisega ettevõtetele ebaproportsionaalse halduskoormuse tekkimist;
- ühtlustada energiaauditite, energiajuhtimissüsteemide ja ESG aruandluse andmestandardid, mõõdikud ning tähtajad.

Eesti hinnangul võib partner- ja sidusettevõtete põhine kohustuste määramine ilma toimiva liikmesriikide ülese andmevahetuseta põhjustada õiguslikku ebakindlust, suurendada halduskoormust ning viia liikmesriikide vahel ebaühtlase rakendamiseni.

Eesti hinnangul peab ettevõtete energiatõhususe raamistik toetama samaaegselt energiasäästu, ettevõtete konkurentsivõimet ja halduskoormuse vähendamist.

6. Eesti teeb ettepaneku korrigeerida regulaarselt avaliku sektori rekonstrueerimiskohustuse baastaset ning tagada parem kooskõla energiatõhususe direktiivist ja hoonete energiatõhususe direktiivist tulenevate mitteleuhoonete energiatõhususe miinimumstandardite (MEPS) vahel. Samuti tuleb võimaldada osaliste rekonstrueerimiste arvestamist 3% rekonstrueerimiskohustuse täitmisel.

Selgitus: Avaliku sektori hoonete rekonstrueerimiskohustuse rakendamisel tuleb arvestada, et rekonstrueerimisotsused ei lähtu praktikas ainult energiatõhususest, vaid ka avalike teenuste kvaliteedist, hoonete kasutusvajadusest, ligipääsetavusest ning ruumiprogrammi muutustest. Seetõttu moodustavad energiatõhususega otseselt mitteseotud tööd sageli olulise osa investeeringu kogumaksumusest ning pikendavad energiasäästumeetmete tasuvusaega.

Eesti peab vajalikuks korrigeerida avaliku sektori rekonstrueerimiskohustuse baastaset regulaarselt, näiteks iga 3-5 aasta järel, et võtta arvesse avaliku sektori hoonefondi tegelikku muutumist ajas. Praegune fikseeritud baasaasta ei arvesta piisavalt olukordi, kus hooneid lammutatakse, müüakse, asutused ühendatakse või kolitakse kokku või hoonete kasutusvajadus väheneb demograafiliste muutuste tõttu. Näiteks on Eestis aastatel 2018-2025 lammutatud ainuüksi energiasäästu eesmärgil ligikaudu 40 000 m² ebaefektiivset hoonepinda. Sarnase trendi jätkumisel võib fikseeritud baastase viia ebaproportsionaalse rekonstrueerimiskohustuseni.

Eesti hinnangul ei ole energiatõhususe direktiivi ja hoonete energiatõhususe direktiivi vahel piisavat kooskõla avaliku sektori mitteleuhoonete rekonstrueerimise nõuete osas. Kui hoonete energiatõhususe direktiiv liigub mitteleuhoonete puhul energiatõhususe miinimumstandardite (MEPS) suunas, siis energiatõhususe direktiivi artikli 6 rekonstrueerimiskohustus eeldab praktikas sageli kõrgema energiatõhususe taseme saavutamist.

Eesti analüüs näitab, et paindlikum lähenemine rekonstreerimissügavusele võimaldaks võimaldaks sama investeeringumahu juures energiatõhusamaks muuta suuremat hulka hooneid ning saavutada süsteemi tasandil suurema koguenergiasäästu ja kasvuhoonegaaside vähenemise. Samuti võimaldaks see vähendada avaliku sektori investeerimisvajadust ning suunata rohkem vahendeid suurema süsteemse mõjuga meetmetesse. Vahendite optimaalseks kasutamiseks tuleks võimaldada erinevat rekonstreerimissügavust hoonetele, mille pikaajaline kasutusse jäämine on vajalik ning hoonetele, mille osas on kavandatud nende kasutusest väljaarvamine, näiteks kasutusvajaduse järkjärgulise vähenemise tõttu.

Eesti teeb ettepaneku võimaldada avaliku sektori asutuste hoonete 3% rekonstreerimiskohustuse täitmise osalise koefitsiendiga (näiteks 0,5-0,7) arvestada ka selliseid rekonstreerimisi, mis saavutavad hoonete energiatõhususe direktiivist tuleneva MEPS taseme, kuid ei saavuta täielikku liginullenergiahoone taset. See võimaldaks paremini arvestada hoonete tegelikku kasutusperspektiivi ning suunata piiratud investeerimisvahendeid suurema süsteemse mõjuga lahendustesse.

7. Eesti peab vajalikuks säilitada energiatõhususe direktiivis riigikaitseliste objektide, julgeolekuga seotud taristu ning riigi toimepidevuseks oluliste teenuste suhtes kehtivad erandid.

Selgitus: Eesti hinnangul tuleb 2030. aasta järgses energiatõhususe raamistikus jätkuvalt arvestada liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsevajadustega ning tagada, et energiatõhususe kohustused ei kahjustaks riigikaitseliste objektide, elutähtsa taristu ega riigi toimepidevuseks vajalike teenuste toimimist.

Eesti peab oluliseks säilitada kehtivad erandid avaliku sektori energiatarbimise vähendamise, hoonete rekonstreerimiskohustuse ja energiasäästukohustuse rakendamisel juhtudel, kus nõuete täitmine võib mõjutada riigikaitset, julgeolekut või toimepidevust.

Samuti peab Eesti vajalikuks, et samad põhimõtted laieneksid andmekeskustele ja digitaristule, mis osutavad teenuseid riigi toimimiseks olulistele süsteemidele või avalikele teenustele. Vältida tuleb olukorda, kus energiatõhususe kohustused või aruandlusnõuded võivad mõjutada selliste teenuste toimepidevust, töökindlust või julgeolekut.

8. Eesti peab vajalikuks, et kütte ja jahutuse valdkonna energiatõhususe poliitika võimaldaks jätkuvalt kasutada biomassi kaugküttes ning arvestaks, et soojusmajanduse elektrifitseerimine on pikaajaline ja kulukas protsess. Prioriteediks tuleb seada lahendused, mis parandavad kogu energiasüsteemi tõhusust, toetavad heitsoojuse kasutamist ja tagavad varustuskindluse.

Selgitus: Eesti peab oluliseks, et kütte ja jahutuse valdkonda hinnataks energiasüsteemi tervikuna, mitte ainult üksiku hoone energiatarbimise kaudu. Arvestada tuleb kaugkütte, elektrivõrkude, elektrifitseerimise, heitsoojuse kasutamise ja varustuskindluse omavahelist mõju.

Eestis on kaugküte oluline osa energiasüsteemist ning biomass jääb lähikümnenditel oluliseks kohaliku soojusvarustuse allikaks. Elektrifitseerimise osakaal suureneb järk-järgult, kuid selleks on vaja ulatuslikke investeeringuid tootmisse, elektrivõrkudesse ja tarbimistaristusse.

Eesti peab oluliseks:

- heitsoojuse suuremat kasutamist;
- lokaalset soojusplaneerimist;
- kaugkütte ja elektrisüsteemi paremat koordineerimist;
- paindlikkust kohalike lahenduste valikul;
- varustuskindluse ja taskukohase soojuse säilitamist tarbijatele.

Näiteks võib väiksemates kaugküttevõrkudes suuremate hoonete renoveerimine või lokaalküttele üleminek vähendada võrgu tarbimist määral, mis seab ohtu kogu võrgu majandusliku jätkusuutlikkuse. Sellisel juhul võib ülejäänud tarbijate jaoks soojuse hind märgatavalt tõusta.

- 9. Leiname, et uuendatud hoonete energiatõhususe direktiivi (EL) 2024/1275 all tuleks säilitada seni kehtinud erandid, võttes arvesse kestliku liikuvuse taristu rajamise majanduslikku mõistlikkust, tehnilist teostatavust ja kohalikke olusid. Laadimistaristu rajamise ja eelkaabelduse paigaldamise nõuete rakendamisel tuleb lähtuda kulutõhususe põhimõttest ning võimaldada samaväärsuse põhimõtte rakendamist. Samuti peame vajalikuks tagada paindlikkus jalgrattaparkimiskohtade rajamisel, näiteks võimaldades nende etapiviisilist rajamist vastavalt tegelikule nõudlusele.**

Selgitus: Uuendatud hoonete energiatõhususe direktiiv, mis hakkas kehtima 28. mail 2024, seab artiklis 14 nõuded kestliku liikuvuse arendamisele. Kuigi direktiiviga kehtestatakse ühine õigusruum, erinevad liikmesriigid märkimisväärselt oma elektritaristu ja majandustingimuste poolest. Mitmetes Eesti piirkondades on elektrivõrgu võimekus piiratud ning uute tarbijate liitumiskulud võivad ulatuda sadadest tuhandetest kuni miljonite eurodeni. Sellised piirangud võivad muuta artikli 14 lõigete 1, 2 ja 4 järgimise paljudel juhtudel majanduslikult põhjendamatuks ja tehniliselt võimatuks.

Arvestades, et EPBD artiklis 14 ei arvestata liikmesriikide eripäradega, sealhulgas nende tehnilise ja majandusliku võimekusega muutuv asuolukorras, on direktiiviga sätestatud nõuete rakendamine keeruline. Kuigi komisjon avaldas 2025. aasta lõpus juhise, ei ole sellega antud leevendused praktikas rakendatavad ilma täiendava halduskoormuse kasvuta. Kuivõrd 2024. aasta kevadel vastu võetud direktiivi avamise suhtes ei paista liikmesriikide seas olevat laiemat valmidust, siis toetame direktiivi paindlikkuste lisamist nii selle kui ka järgnevate punktide juures.

Direktiiviga sätestatakse nõuded ka laadimistaristu rajamisele. Laadimistaristu rajamise ja kasutamise vajadused on erinevate hoonetüüpide puhul väga erinevad. Laadimistaristu rajamine ja eelkaabelduse paigaldamine on kõige otstarbekam elamute lähedal, kus sõidukeid laetakse üleöö, ning kontorihoonete (töökohtade) läheduses, kus inimesed viibivad keskmiselt 8 tundi päevas.

Näeme, et sellistele mitteeluhoonetele nagu näiteks kaubanduskeskused, meelelahutuskohad ja ärihooned, mille kasutusprofiil on eelnimetatud elamutest ja kontorihoonetest väga erinev, tuleb läheneda praktilisemalt ja ette näha paindlikkus. Selliste hoonete juurde suure hulga standardsete laadimispunktide paigaldamine võib olla ebatõhus ja -praktiline.

Lahendusena näeme võimalust nõude täitmiseks paigaldada üks 240 kW kiirlaadija, mis vastaks kümnele standardsele 22 kW laadijale (kokku 220 kW) – teisisõnu, asendada direktiivis sätestatud nõutav arv (tava)laadijaid samaväärse arvu kiirlaadijatega (nn samaväärsuse põhimõte). Selline paindlikkus võimaldab rakendada direktiivi nõudeid kohalike olusid (sh tehnilist võimekust ja kohalikku nõudlust) arvesse võttes. Ühtlasi on selline lähenemine kooskõlas tehnoloogilise arenguga, tänu millele jõuab turule üha enam kiirlaadimise võimekusega elektriautosid.

Seisukoha koostamisel on arvesse võetud turuosaliste poolt efektiivsuse ja majanduskasvu nõukojale tehtud ettepanekuid, leides erinevate ettepanekute eesmärkide vahel tasakaalu ning püüdes puudutatud huvirühmade huve parimal viisil esindada. Seisukoht arvestab osaliselt Eesti Kaubandus-Tööstuskoja ettepanekut taotleda hoonete energiatõhususe direktiivist välja jätta nõue, mis kohustab mitteeluhoonetel rajama elektriautode laadimistaristu. Seisukohas väljendub see hoonete energiatõhususe direktiivi varasemate paindlikkuste säilitamise toetamise kaudu, samuti majandusliku mõistlikkuse ja kulutõhususe põhimõtte toetamise kaudu. Osaliselt on arvestatud ka Eesti Kaupmeeste Liidu ettepanekut hoida ärihoonete parklate ja parkimismajade eelkaabeldamise kohustust 20% tasemel ning et toetada majanduslikku mõistlikkust ja efektiivsust laadimispunktide rajamisel, st rajada laadimispunkte vähem, kui nende koguvõimsus on suurem. Arvesse ei ole võetud Eesti Tööandjate Keskliidu ettepanekut loobuda kaubandushoonete parklate eelkaabeldamise kohustusest, sest hoonete energiatõhususe direktiiv on EL tasandil kokku lepitud ning selle sisu ega nõudeid enam ei avata.

EPBD seab kohustuse rajada mitteeluhoonete juurde ka jalgrattaparkimiskohad. Eesti ettevõtjate ja kaubandushoonete omanike vaatest ei ole direktiivis nõutav jalgrattaparkimiskohtade arv mõistlikult saavutatav ega ka vajalik, arvestades juba loodud jalgrattaparkimiskohtade vähest kasutust.

Peame vajalikuks, et nõutav jalgrattaparkimiskohtade arv peab olema proportsionaalne ja vastama kohalikele vajadustele ja piirkondlikele eripäradele (sh demograafilised ja kliimaatilised tingimused). Seetõttu soovime nõude täitmisel täiendavat paindlikkust, võimaldades rajada parkimiskohad vastavalt tegelikele vajadustele etappide kaupa. Näiteks selliselt, et algselt rajataks 50% jalgrattaparkimiskohtadest, tagades samaaegselt, et vajalik ala on nõudluse kasvades täies ulatuses kõikide ettenähtud jalgrattaparkimiskohtade rajamiseks (nõude täitmiseks) olemas.

Seisukoha koostamisel on osaliselt arvestatud Eesti Kaupmeeste Liidu ettepanekut lähtuda hoonete energiatõhususe direktiivis jalgrattaparklate osas subsidiaarsuspõhimõttest ning leppida iga kaubandushoone jaoks kokku KOV-le erandi tegemise õigus, mis lähtuks antud hoone asukohast ja reaalsest nõudlusest jalgrattaparkimise vastu.

Arvamuse saamine ja koostöölastamine

Seisukohtade koostamisel küsiti sisendit Rahandusministeeriumilt, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumilt, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumilt, Haridus- ja Teadusministeeriumilt, Justiits- ja Digiministeeriumilt, Sotsiaalministeeriumilt, Kaitseministeeriumilt ning vastavatelt allasutustelt. Avalik konsultatsioon saadeti arvamuse saamiseks ka lisas 3 loetletud huvirühmadele. Laekunud arvamused seisukohtade kujundamiseks ja nendega arvestamine on toodud välja seletuskirja lisas 4 esitatud kaasamistabelis. Täidetud avaliku konsultatsiooni küsimustik ja täiendavate ettepanekute dokument on esitatud vastavalt lisas 5 ja 6.